

2010

Nr: 4

BUDKAFLE

FÖR

HÅBO KULTUR- OCH HEMBYGDSFÖRENING

Museets öppettider:

Lördag-söndag under juni-augusti kl.11.00-15.00

Några rader från ordförande	Sidan 2
Torpinventeringen	Sidan 2
POM på besök	Sidan 3
Dragrännans historia	Sidan 4
Anna Persdotter	Sidan 5
2700 såg årets sommar-teater	Sidan 6
Höstens program	Sidan 7
Släktforskningen	Sidan 7
Tack från Caluso	Sidan 7

9 sept	Släktforskningen börjar
12 sept	Kulturarvsdagen
19 okt	Uppländsk undfägnad

Några rader från ordförande...

Skriver dessa rader den 5 augusti – ytterligare en härligt varm och solig sommardag. Efter några regndagar är värmen välkommen tillbaka. Vi kanske står inför en fin svamphöst? Vi kan i alla fall nu bjuda på spännande aktiviteter i vår förening. Det vet vi redan nu.

Dags alltså att puffa för höstens program. Söndagen den 5/9 är det som tidigare hembygdsdag vid Övergransgården. Vi håller museet öppet och gör kanske något därutöver. Årets konstrunda i Håbo har inga utställare i bygdegården så det känns inte angeläget att hålla museet öppet. Men kulturarvsdagen är vi aktiva tillsammans med UKF i Upplands-Bro.

Läs om vårt program på www.raa.se.

Hans Söder

Ordförande

Torpinventeringen rullar på

Torpinventeringen fortsätter med oförminskad intensitet. Egentligen är det lika mycket forskning, men vi får fortsätta att kalla det inventering.

Som vi tidigare meddelat så tar vi socken för socken, vilket innebär att vi nu är i stort sett klar med Övergrans socken, där vi hittat ca 70 torp eller f.d. torp som ibland endast är ett stenröse i skogen. Alla dessa är också dokumenterade.

Tidigare har vi pratat om att ge ut en bok för varje socken men har nu tänkt om, bl.a. av ekonomiska skäl, vi kommer nu att inventera hela kommunen och därefter trycka och ge ut en bok med alla torp.

Det här innebär också att vi tar med även Skokloster som tidigare gjort en inventering på Skohalvön. Vi har diskuterat detta med dem, alltså Skokloster Gille, som tyckte att det vore trevligt med ett samarbete.

Vi kallar programmet Draget – färdvägar till lands och sjöss från forntid till nutid. Det kan vara angeläget från vår sida att bevaka att ett respektavstånd upprättas mellan halvägssystemet och den planerade skidanläggningen Skipark 360.

Håkan Liby, vår landsantikvarie och chefen för Upplandsmuseet, besöker oss den 19/10. Han kommer att berätta på temat Uppländsk mat och mattradition och kanske också något om närproducerat och om livsmedelskvalitet.

Kom till våra högintressanta programpunkter och tag med dig vänner, grannar eller arbetskamrater.

Vi ses och hörs! Hela höstens program är ännu inte helt klart så vi återkommer.

Följande företag har visat intresse, även om vi inte fått klart besked ännu från alla: Håbo Häradsallmänning, Robert Tiblom AB Wijåsen, Sparbanken Enköping, Smireko AB, Benders, Cimbimix AB, Colorama, Håbo Buss.

Vid sidan om vår inventering så har vi varit i kontakt med ett antal företag i kommunen om sponsring av projektet.

Vi har fått enbart positiv respons vilket känns väldigt uppmuntrande.

Bo Hammarström

Projektledare

Övriga i gruppen är: Hans Söderholm, Lars Johansson, Kjell Sandell
Göthe Eriksson och Jan Rudberg

POM på besök

Tisdagen den 13 juli var vi medarrangör i det som POM, Programmet för Odlad Mångfald, kallar rosuppropet.

Till museitomten i Övergran kom ett hyggligt antal besökare. Tolv hade rosor med sig. En hade fem med sig i bagaget, några hade två men flertalet en. Alla fick ett namn på sin älsklingsros men om någon var av digniteten att de tillförs artdatabanken vet vi skrivande stund inte. En förhoppning är att det på Skegarn kan finnas något riktigt spännande.

Lars-Åke Gustavsson, nordens ledande roskännare, och hans kollegor tyckte att förmiddagen i Övergran varit både givande och trivsamt.

Hans Söder

Rapportör

Lars-Åke Gustavsson med personal från POM som antecknar uppgifter på inlämnade rosor från besökare.

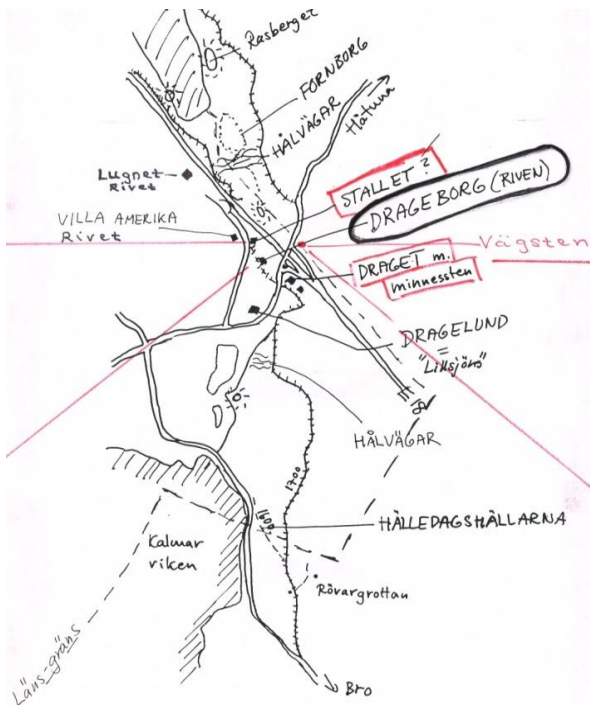

Valter Säfström har avlidit

Valter Säfström har under lång tid inom hembygdsföreningen tillfört sin erfarenhet och kunskap. Med Valters bortgång har kultur- och hembygdsföreningen tappat en kamrat med mycket kunskap om Håbo kommun och framförallt om hur folk levde på Katrinedal under tidigt 1900-tal.

Styrelsen

”Dragrännans” historia mm

Historik om dragrännan

Anteckningar ur Riksantikvarieämbetets FORNLÄMNING NR 56 1979-10-08.

Mitt för bostadshuset Lugnet, i dag rivet.

Vid Draget mellan Lilla Ullfjärden och Lillsjön - Kalmarviken. SÖ om liten tillfartsväg och i NÖ delen (kanten) av motorvägen.

Smal dalgång (sänka) mellan bergplatå med sandjordsavlagringar och grusås. Vägkant, vägbank. Vid bostadshuset Lugnet, rivet i dag, strax SÖ om infartsvägens korsning av rännan.

Uppgift om dragrännan. Inom ett avsnitt, ca 50x10 m (NV-SÖ), har påträffats stockvirke enligt tidigare dokumentation, vilkas placering och läge tolkats som skoning av kanterna till dragrännan. Inför motorvägsbygget dokumenterades platsen med den s k dragrännan, som utgjordes av ett brett dike, vars botten låg 14,65 m ö h eller högsta punkten mellan Ullfjärden och Kalmarviken. Direkt förbindelse mellan dessa bör ha funnits under äldsta järnåldern – bronsåldern.

Inga stockrester påträffades vid dessa undersökningar av Raä på 1970-talet, vilka daterar ”rännan” till järnåldern - historisk tid. Igenfylld av motorvägsbank.

1979 kunde inga spår av ”rännan” ses.

Åren 1922-23 rensade ortsbefolkningen dragrännan som man antog var ett dräneringsdike. Då såg Erik Hermansson stockarna och gjorde en teckning som han lämnade till riksantikvarieämbetet.

Karl XIV Johan åt här.....

När Karl XIV Johan en gång färdades ”1839” med häst och vagn förbi Dragets gård, gick ett av vagnshjulen sönder. Medan vagnen lagades blev kungen inbjuden på förtäring. När han trädde in i huset, lär han ha slagit huvudet i dörrposten, vilket ledde till följande kommentar av uppvaktningen: ”En får buge sig, både hög som låg”.

Vägbygget vid Bule backe

Strax bortom Dragets trafikplats till höger om Håtanavägen står en minnessten över vägbygget som utfördes på initiativ av ”Askegreven” Lewenhaupt mellan åren 1922-23.

Texten är numera oläslig, men en skylt har satts upp vid stenen. På den kan man läsa vad som står på den och att den är flyttad från sin gamla plats vid vägkorset på toppen av Bule backe ovanför Ytteknik,

Texten lyder: År 1890 väcktes förslag av greve C. G. Lewenhaupt på Aske om denna vägs anläggande. Åren 1922-1923 utfördes vägföretaget som nödhjälpsarbete av arbetare från Håbo härad.

HJ. L. Hammarskjöld var då landshövding i länet. Åskränet eller backen som gamla vägen passerade kallas Bule backe.

Stenen flyttades till sin nuvarande plats 1987.

Sammanställt av *Gun Molin*

Anna Persdotter

En händelse som i början av 1750-talet djupt upprörde folket i Övergran socken och speciellt de som bodde i prästgården och klockargården, var det mord som prästgårdspigan Anna Persdotter begick, då hon med en kniv till döds skadade den 13-åriga flickan Maria Gabrielsdotter.

Anna Persdotter dömdes till döden av Håbo Häradsrätt och Svea Hovrätt stadfäste dödsdomen enligt brev till Kungliga Befallningshavande i Uppsala län den 14 september 1751.

Anna Persdotter hade tidigare tillsammans med en annan piga Anna Hansdotter snattat pengar av sin husbonde i prästgården, och efter att den 19 juli s.å rannsakats för detta brott, hade hon i vredesmod beslutat att mörda någon människa.

”och i det gudlösa upsåt samma afton gådt til torpet Buskvreten, der hon under föregifwande at wid Hällby upsöka et förekommit boskapskreatur, begärt någon med sig, hwartil flickan Marija Gabrielsdotter, om 13 års ålder, friwilligt warit henne fölgaktigt å skogen, warest de satt sig at löska warandra och sedan Marija lagdt sig framstupad uti Annas knä, hon då med en knif afskurit strupen och alle senior intil nackbenet på Marija, samt henne illa sargat på högra sidan af halsen, at hon genast död blivt.

Källa: Organister och klockare i Uppland Håbo Kotrakt 1600 – 1870.

Kjell Sandell

För den skul profvar Kongl. Hovrätten med Härads Rätten i förmåga af 12 Cap. 1§ Missgärnings Balken, rättvist, det skal Anna Persdotter, för detta af henne begånge grofwa mord sig sielf til wälförtient straff och andom til skräck och warning halshuggas och i bål brännas.

Hwad Anna Hansdotter angår, så emedan hon jämte Anna Persdotter hos deras husbonde snattat åtskilliga persedlar wärderade til 5 daler 10 öre silfwermynt och jämwäl efter wittnes utsago den 20 juli sistledne ganska straffbart sig yttradt, det hon antingen skulle dylika gjerningar föröfwa, som Anna Persdotter, eller ock sig sielfwa lifwet afhända, skal Anna Hansdotter, för sitt lastbara förhållande, i et för alt med otta dagars fängelse wid wattn och bröd afstraffas och undergå enskilt skrift och avlösning samt ersätta eller med arbete aftierna hwad af det snattade eij til rätta kommit.”

(ULS kansli. Skrivelse från Svea Hovrätt 1751).

Anna Persdotter avrättades den 9 sept.1751 på Håbo Härads Allmänning, ”halshuggen och i båle bränd.”

Utan tvekan var denna mordhistoria något som upprörde sinnena hos allmogen i Övergran sommaren 1751, och i klockargården rådde säkerligen djup förstämning alldenstund klockarens dotter Lena under en tid varit arbetskamrat med Anna Persdotter i Prästgården.

2700 såg årets sommarteater

Den här sommaren började för min del som ingen annan sommar i mitt liv. Kanske blev det också så för ytterligare trettio medlemmar i vår förning. Årets sommarteater – en del i vårt projekt Fridegård och statarna – blev nämligen en formidabel framgång konstnärligt och ekonomiskt. En förutsättning för den framgången var allt det frivilligarbete som utfördes i biljettsläppet, som medarbetare i tältserveringen, som säljare av programhäftet och som parkeringsvakt mm. Det var ibland mycket arbetskrävande och stressigt men vi gladdes alla åt publiktrycket och de positiva reaktioner vi fick av publiken på vår teaterberättelse.

Jag tror att kombinationen bra teater och bra servering blev avgörande för framgången. Vi räknade i förväg försiktigt med att kanske 200 ville äta vår Mälarsallad (lax eller kyckling direkt från grillen). Tvåhundra kanske? Det blev 800 serverade portioner förutom smörgåsar och annat till vinet eller kaffet. Den totala besökssiffran blev 2700! Nytt publikrekord med råge för sommarteater på Biskops-Arnö. Flera ur skådespelartruppen har varit med både ett eller flera år tidigare. På den lilla avslutande festen efter vår sista föreställning var de alla överens om att årets pjäs ”Mitt namn var Jan Fridegård” var den absolut bästa sedan starten år 2002.

Så ett stort, stort tack till alla medlemmar som medverkade till framgången! Vi bör också sända en varm tacksamhetstanke till författaren, regissören, producenten och alla skådespelarna för deras fina insatser. Som ett bonusmaterial till publiken bjöd skådespelarna också in till en vispub fyra spelkvällar. Men också samarbetet med Caluso i tältserveringen är värt högsta beröm. Genom att stötta med vårt ideella arbete kunde priserna i serveringen hållas mycket rimliga och det blev också en del av framgångsreceptet.

Hans Söder

Projektledare

*Aase Fridegård samtalar med
huvudrollsinnehavaren Marika
Lagercrantz.*

Sist några ord om samarbetet med Nordens Folkhögskola Biskops-Arnö. Spelplats, den yttre miljön och att sommar-teater på Bildningens ö är en etablerad sommarbegivenhet sedan många år är också en del i årets framgång. Vi hade inte kunnat genomföra detta utan skolans kontakter och tidigare erfarenheter. Vi lämnar nu efter oss en sommarscen som ytterligare har förstärkts.

Hans Söder

Projektledare

HÖSTENS PROGRAM

Släktforskningen startar igen den 9 september kl. 19.00 på Knarrbacken.

Vi hälsar både ”gamla” och nya forskare välkomna. Även om många sitter hemma på kammaren med gen-line, så behöver vi träffas för att gemensamt lösa olika problem.

Välkomna!

Glöm inte vår intressanta vandring vid Draget den 12 september.

Vi ska bl a se och höra om Mellansveriges största forntida vägsystem med djupa ridvägar-hålvägar och minnen av dragrännor mm. Det är just där Skipark planeras. Titta i förra Budkaflen där det var en detaljerad beskrivning av vandringen.

Samling vid Kalmarsands badplats kl 13.00. Vi kommer att samåka i bil korta bitar. Ta gärna med kaffekorg som kan avnjutas uppe på det 50 m höga fornborgsberget med 4000-årig kultplats. Vi räknar med att vara ute till ca 15.30.

Guide är Börje Sandén vid Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut. 20 kronor kostar det.

Ring eller maila gärna mig om något är oklart.

Läs även på Riksantikvarieämbetets hemsidan www.raa.se

Eva Askberger

evaaskberger@yahoo.se

0738163735

19 oktober kl 19.00. Uppländsk undfägnad

Plats BCJF och lokalen är Lars Hård.

Ämnet handlar om matkultur och recept, tradition och anpassning, dvs den uppländska matens rika kulturhistoria.

Föreläsare är *Håkan Liby*

**Mikaela och Martin från Caluso vill tacka alla glada och hjälpsamma människor i hembygdsföreningen. Ni var till stor hjälp åt oss i serveringen på Biskops -Arnö i somras!
Tack!**

Redaktören har ordet:

Jag skulle vara mycket tacksam om Du som har något som Du vill svara, göra tillägg på någon artikel eller om Du har något nytt som Du vill sprida inom Kultur- och hembygdsföreningens medlemmar.

Hör av Dig till mig på
hans_soderholm@bredband.net eller ring 0171-54595.

Budkaflen finns inlagd på vår hemsidan www.kultur-historia.se

Kommande artiklar:

”Dragrännans” historia

Minnesanteckningar från Katrinedals herrgård

Nästa nummer av Budkaflen kommer ut 1 november

Manusstopp 18 oktober

NU GÖR VI EN SLUTSPURT PÅ MUSEITOMTEN!

Vi skall måla redskapsboden en sista gång och vi skall lägga på det sista takteglet.

Anmäl Dig till Lasse Hammar tel 546 46 E-post: lars.hammar@alfa.telenordia.se

Vi skall också så gräsfrö. Det blir det sista vi gör sedan skall projektarbetet vara klart.

Anmäl Dig till Hans Söder tel. 51441 eller E-post: hans.soder@home.se.

Spurten sker onsdagen den 8 sept. med början kl. 10.00. Under arbetspasset tar vi då och då en välförtjänt fika och grillar korv.

Tveka inte att medverka i detta “historiska” sista ryck! Det blir så mycket roligare och lättsammare om vi blir många.

Medlemsavgiften för 2010

- Enskild 125 kr
- Familj 150 kr
- Sätts in på Postgiro 232331-9

Håbo Kultur o Hembygdsförenings styrelseledamöter 2010

Namn	Mailadress	Telefonnummer Mobilnummer
Ordförande:	hans.soder@home.se	0171-51441
Hans Söder	1 år	-
Vice ordförande:	kjell.sandell@bktv.nu	-
Kjell Sandell	2 år	070-6665778
Kassör:	jan.rudberg.balsta@telia.com	0171-56208
Jan Rudberg	2 år	070-6541930
Sekreterare:	gerd@rosendalekonomi.se	-
Gerd Dalersjö	1 år	070-5201094